

Nr 983

Av herr Rubin, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 27,
med förslag till ändringar i regeringsformen, m. m.

I annat sammanhang har avslag yrkats på den nya metoden för val till riksdagen. Om den emellertid antages, bör vissa justeringar vidtagas däri.

I det framlagda förslaget till ändrad lydelse av riksdagsordningen har i 16 § införts en bestämmelse om att endast parti som fått minst 4 procent av de giltiga rösterna i hela riket är berättigat att delta i fördelningen av mandat i den nya riksdagen. Detta gäller såväl valkretsmandaten som tilläggsmandat. Parti som fått färre röster men som fått minst 12 procent i en valkrets får vara med om att dela de fasta valkretsmandaten i denna krets men ställs utanför utjämningsmandaten.

Det synes orättfärdigt att ett parti som har lyckats få mandat lokalt i några valkretsar genom att det erövat minst 12 procent av rösterna i en- var av dessa valkretsar icke skall få delta i fördelningen av utjämningsmandaten. En politisk rörelse kan vara stark i ett lokalt begränsat avsnitt av landet, exempelvis i två eller tre valkretsar där partiet kommer över 12-procentregeln och får mandat. Partiet kan dessutom ha fått röster även i angränsande valkretsar utan att där dock ha fått mandat. Skäl synes icke föreligga att hindra ett sådant parti att få delta i fördelningen av utjämningsmandaten.

Det förtjänar påpekas att i Danmark, där också tilläggsmandat finnes, den regeln gäller att parti får delta i utdelningen av tilläggsmandat så snart det har vunnit ett kretsmandat. Det finns icke anledning att i Sverige vara strängare och diskvalificera partier som är mera lokalt förankrade.

För att få del av tilläggsmandat skall parti i Danmark ha erhållit minst 2 procent av de avgivna rösterna. I Sverige föreslås motsvarande procenttal bli 4. Talet bör även i Sverige kunna nedsättas, i allt fall till 3 procent. Med nuvarande valdeltagande innebär 4-procentregeln att ett parti måste få över 175 000 röster i landet, vilket synes vara ett alltför högt krav.

I anledning av det anförda hemställs,

I. att riksdagen måtte som vilande för grundlagsenlig behandling antaga följande förslag till ändrad lydelse av riksdagsordningen:

Riksdagsordningen

§ 16

1. Mandaten i riksdagen fördelas mellan partier. Med parti avses varje politisk sammanslutning eller grupp av väljare, som uppträder i val under särskild beteckning (partibeteckning).

2. Av mandaten äro trehundratio fasta valkretsmandat, vilka fördelas mellan partier på grundval av valresultatet i varje valkrets. Antalet fasta valkretsmandat i varje valkrets fastställas för tre år i sänder på grundval av förhållandet mellan antalet röstberättigade i valkretsen och antalet röstberättigade i hela riket. Närmare föreskrifter härom meddelas i vallagen.

Övriga fyrtio mandat äro utjämningsmandat, vilka först fördelas mellan partier på grundval av valresultatet i hela riket och därefter tillföras valkretsar.

För varje mandat, som parti erhållit, utses i vederbörande valkrets en riksdagsledamot enligt föreskrifter som meddelas i vallagen.

3. Endast parti, som fått minst tre procent av rösterna i hela riket eller som erhållit ett fast valkretsmandat, är berättigat att delta i fördelningen av utjämningsmandaten.

§ 17

1. De fasta valkretsmandaten fördelas inom varje valkrets proportionellt mellan de partier som äro berättigade att delta i mandatfördelningen i kretsen. Härvid tilldelas mandaten ett efter annat det parti som för varje gång uppvisar det största jämförelsetalet. Jämförelsetalet erhålles, så länge parti icke tilldelats något mandat, genom att partiets röstetal i valkretsen delas med 1,4 och därefter genom att röstetalet för varje gång delas med det tal som motsvarar dubbla antalet mandat, som partiet redan erhållit i valkretsen, ökat med ett.

2. Utjämningsmandaten fördelas mellan de partier, som fått minst tre procent av rösterna i hela riket eller som erhållit ett fast valkretsmandat på sådant sätt att fördelningen av samtliga mandat i riksdagen blir proportionell mot de i fördelningen deltagande partiernas röstetal i hela riket. Vid bestämmande av det sammanlagda antal mandat i riksdagen som parti skall ha för att bli proportionellt representerat tillämpas fördelningsregeln i 1 mom. på hela riket som en valkrets. Varje parti tilldelas så många utjämningsmandat som behövs för att detta antal skall uppnås.

Har parti vid fördelningen av de fasta valkretsmandaten erhållit flera mandat än som motsvarar den proportionella representationen för partiet enligt första stycket, bortses vid fördelningen av utjämningsmandaten från partiet och de fasta valkretsmandat det erhållit.

3. Av de utjämningsmandat som parti erhållit tillföres det första den valkrets där partiet efter fördelningen av de fasta valkretsmandaten uppvisar större jämförelsetal än i övriga valkretsar. Återstående utjämnings-

mandat tillföras ett efter annat den valkrets där partiet för varje gång uppvisar störst jämförelsetal vid fortsatt tillämpning av fördelningsregeln i 1 § 1 mom. på partiets röstetal i valkretsarna.

II. att riksdagen vid antagande av förslag till ändringar i lagen om val till riksdagen och i kommunala vallagen företar av de ovan föreslagna grundlagsändringarna föranledda **ändringar.**

Stockholm den 27 februari 1968

Bertil Rubin (mbs)